Lietas Nr. C32209615
Lietas arhīva Nr. C-2096-15/13

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2015.gada 24.novembrī

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa
tiesnese M.Griķe
tiesas sēžu sekretāre Z.Meņģele

civillietā
/pers. A/ prasībā pret /pers. B/ par atņemta valdījuma atjaunošanu.

Aprakstošā daļa

2014. gada 30. decembrī nodota nosūtīšanai pastā un 2015. gada 5. janvārī saņemta prasība, /pers. A/ (turpmāk tekstā prasītāja) lūdz atjaunot viņai atņemto valdījumu, ar tiesas spriedumu uzliekot par pienākumu /pers. B/ (turpmāk tekstā atbildētājs) atdot viņai trīs gleznas – "Mātes portrets", "Kaspars" un "Viršu medus".

Prasība pamatota ar Civillikuma 891., 892., 894., 911., 920. – 926. pantu, Civilprocesa likuma 1., 6., 23., 24. pantu.

Prasībā norādīti apstākļi, ka 2014. gada 3. janvārī, atbildētājs bez prasītājas ziņas un piekrišanas, slepeni iekļuvis viņas mājas daļā, iznesot no tās trīs prasītājai piederošas gleznas, kuru autors ir atbildētājs. Visas trīs gleznas pēc to pabeigšanas 1986. – 1988. gados tika atdotas prasītājai un viņas mātei, kura dzīvoja kopā ar prasītāju, viņai piederošā mājas daļā un novēlēja tai visu savu mantu. Vairāk kā divdesmit piecus gadus, atbildētājs vienmēr lūdzis atļauju paņemt gleznas uz izstāžu laiku un vienmēr tās atdevis atpakaļ. Pēdējo divu gadu laikā pušu attiecības pasliktinājās, bet tas nevar kalpot par pamatu, lai gleznas paņemtu bez prasītājas ziņas, slepeni. Gleznas ir vērtīgas kā atmiņa par tuviem cilvēkiem, māti un dēlu. Slepeni un vardarbīgi atņemtais valdījums ir jāatjauno.

Atbildētājs paskaidrojis, ka prasību neatzīst. Nav pievienots neviens dokuments, ka strīdus gleznas viņš prasītājai vai savai mātei būtu dāvinājis, vai būtu tās nodevis prasītājas valdījumā. Gleznas ar atbildētāja piekrišanu atradās pie prasītājas periodiskā lietošanā, turējumā, dzīvokļa noformēšanai. Katru reizi, kad gleznas bija nepieciešamas izstādīt izstādēs vai fotografēt, pats tās vienmēr paņēmis, pēc izstādes paturējis pie sevis un pēc ilgāka laika atdevis prasītājai dzīvokļa noformēšanai. 2013. gada novembra beigās vai decembra sākumā informējis prasītāju, ka paņems prasībā norādītās gleznas plānotai personālizstādei, nekādi iebildumi nebija, kā arī ir saprotams, ka šīs gleznas ir atbildētāja īpašums. Prasītāja maldina tiesu, ka gleznas mantojusi, tiesas spieduma par to nav. Atsaucas uz Civillikuma 909. panta trešo daļu, par turējumu, ko nevar pārvērst par valdījumu.

Uzskata, ka prasītāja nepamatoti uzskata sevi par atbildētājam piederošu gleznu valdītāju, tās viņai nekad nav dāvinājis, tās nav mantotas no mātes un nekādas valdījuma tiesības viņa nekad nav ieguvusi. Atsaucas uz Civillikuma 910. pantu.

Atsauksmē prasītāja sniedz pretargumentus, ka paskaidrojumus uzskata par nepatiesiem, nolūkā izvairīties no atbildības un maldināt tiesu. Visas prasībā norādītās gleznas "Mātes portrets" – prasītājas mātes portrets, "Kaspars" – prasītājas dēla portrets, "Viršu medus" – prasītājas krusttēva portrets, tika atdotas prasītājai un viņas mātei, dzīvai esot. Gleznas atradās pie prasītājas un viņas mātes vairāk kā divdesmit piecus gadus, atbildētājs nekad nepretendēja, ka ir šo gleznu īpašnieks. Plānojot izstādīt gleznas, vienmēr lūdzis atļauju, pats tās noņēma no sienas kāda dzīvokļa iemītnieka klātbūtnē un tās vienmēr tika savlaicīgi atdotas. Kopš 2012. gada starp pusēm ir konflikts un savā starpā nesarunājas, gleznu izstādes tiek plānotas gadu iepriekš. Apstākļi, ka nekustamais īpašums ir kopīpašums, nedod pamatu patvaļīgi ienākt telpās, kur dzīvo prasītāja un viņas ģimene, bez viņas ziņas un piekrišanas.

Tiesas sēdē prasītāja prasību uzturot, paskaidroja līdzīgi kā rakstveidā. Tāpat, atbildētājs prasību neatzīstot, paskaidroja līdzīgi kā rakstveidā.

Motīvu daļa

Uzklausījusi paskaidrojumus, liecinieku liecības, novērtējusi rakstveida pierādījumus, saskaņā ar Civilprocesa likuma 1., 3., 5., 8., 9., 10., 92. – 97., 105., 104., 193. pantu, tiesa secina, ka prasība ir pamatota un apmierināma pilnīgi.

Lietā kā lieciniece tika nopratinātas /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, kuras vienādi liecināja, ka atbildētāja gleznotie darbi "Mātes portrets" – pušu mātes portrets, "Kaspars" – prasītājas dēla portrets, "Viršu medus" – prasītājas onkoļa portrets, atradušies prasītājas un viņas mātes dzīvesvietā ilgstoši, aptuveni trīsdesmit gadus. Atbildētājs tur nav dzīvojis. Citas viņa gleznotas gleznas tur nav atradušās. Pušu māte lieciniecēm stāstījusi, ka "Mātes portretu" viņai dāvinājis dēls jubilejā.

Tiesai nav pamata apšaubīt liecinieču liecības, tiesa tām tic.

Zemesgrāmatu apliecība pierāda pušu īpašuma tiesības un kopīpašumu uz nekustamu īpašumu /adrese/, katram uz ½ domājamo daļu.

Starp pusēm nav strīdus, ka atbildētājs ir visu prasībā norādīto gleznu autors; ka tās ilgstoši atradušās prasītājai piederošā nekustamā īpašuma daļā, atbildētājs tur nav dzīvojis; ka iepriekš uz izstādēm viņš saskaņojis gleznu paņemšanu un atdevis tās atpakaļ.

Nav pamata apšaubīt, ka atbildētājs 2014. gada 3. janvārī iekļuvis prasītājas dzīvesvietā, no kuras patvarīgi, bez viņas ziņas un saskaņošanas gleznas paņēmis un vairs nav atdevis. Atbildētājs nav pierādījis, kas būtu pateicis par gleznu ņemšanu, to saskaņojis. Liecinieku liecības, pušu paskaidrojumi, uzvedība lietas izskatīšanā, atteikšanās uzsākt kriminālprocesu par šo faktu, pierāda pretējo. Gleznu paņemšana nav apstrīdēta. Tā

tiesiskais un faktiskais pamats noteikti nav pieradīts.

Izspriežot strīdu, tiesa piemēro tiesību doktrīnu, kā avotu izmantojot Vasilija Sinaiska Latvijas civiltiesību apskatu. Lietu tiesības. Saistību tiesības, Latvijas Juristu biedrības 1995. gada Rīgā, izdevumu:

Pēc savas būtības valdījums ir īpašumam paralēls institūts ar tā esenciālo atšķirību, ka īpašums ir tiesiska vara, valdījums ir faktiska vara (25.lpp.);

Faktiskā tiešā vara (valdījums) tiesisks pamats nav vajadzīgs, bet ir gribа rīkoties ar lietu kā īpašniekam un šī lieta atrodas valdītāja faktiskā varā, tas ir tiesisks valdītājs (turpat).

Kaut arī atbildētājs ir gleznu autors, tiesisko varu viņš nav īstenojis ilgstoši. Gluži pretēji – ar liecinieku liecībām pierādīts, ka faktiskā vara pār gleznām, faktiski kopš to tapšanas, bijusi prasītājas mātei un prasītājai, kā valdījums.

Tas, ka pēc mātes nāves gleznas turpināja atrasties pie prasītājas, viņas faktiskā varā, viņas īpašumā kā dzīvesvietā, kas ir nodalītas dabā un kurā atbildētājs nekad nav dzīvojis, liecina par atbildētāja gribu nodot gleznas prasītājas un viņu mātes valdījumā, tādēļ būtiskas nozīmes tam, ka gleznas nav kā īpaši dāvinātas vai mantotas, nav.

Tas liecina, ka valdījumam ir tiesīgs pamats, šis valdījums pēc būtības ir valdīšanas tiesības ziņa, valdījums kā faktiska vara un tiesīgs valdījums, t.i., tiesīga, tiesiska vara. Lai iegūtu valdījumu, jābūt gribai un faktiskai varai, kas atbilst tiesībām (turpat, 25. lpp.).

Prettiesīgs ir katrs valdījums, kas iegūts vardarbīgi vai slepenībā no tās personas, no kuras varētu sagaidīt iebildumus. Ja kādam sveša lieta atradusies tikai turējumā, tad, izteicot vienīgi gribu valdīt to kā savu, viņš šo turējumu nevar pārvērst par tiesīgu valdījumu (turpat).

Saskaņā ar Civillikuma 909. pantu, apstākļiem, kas noskaidroti ar liecinieku liecībām, tiesa secina, ka atbildētājs nepamatoti uzskata, ka prasītājai gleznas ir atradušās turējumā. Par pretējo liecina ilglaicīgums, kurā gleznas atradušas prasītājas pilnīgā varā, viņas griba labticīgi valdīt lietu, jo paša atbildētāja rīcība ilgstoši liecina par to, ka prasītājai bija pilnīgs pamats būt pārliecinātai, ka nevienam citam nav vairāk tiesību valdīt katru šo gleznu, kā viņai.

Uz to norāda kā gleznu atrašanās viņas mātes un pašas faktiskā valdījumā ilgstoši, vairāk kā divdesmit piecus gadus, t.i, ceturtdaļgadsimtu.

Saskaņā ar Civillikuma 911. pantu, no valdījuma izriet tiesība uz pastāvoša valdījuma aizsardzību vai atņemta valdījuma atjaunošanu. Šīs tiesības ir saistītas ar katru valdījumu, neatkarīgi no tam, vai tas ir tiesīgs vai prettiesīgs, labticīgs vai ļaunticīgs.

Civillikuma 893. pants noteic, ka valdījuma iegūšanai nav vajadzīgs, lai ieguvējam patiesi būtu uz to tiesība.

Ar savu faktisko rīcību atbildētājs atzinis prasītājas valdījuma tiesības uz strīdus gleznām. Turklāt, arī Civillikuma 876. panta piezīme dod turētājam jeb faktiskajam valdītājam tiesību prasīt traucēta valdījuma atjaunošanu. Īpašuma tiesībai atbilstoša faktiska vara pār strīdus gleznām pierādīta ar liecinieku liecībām, prasītājas veikts lietu valdījums nav apšaubāms, jo pretējais noteikti nav pierādīts, iegūtie pierādījumi to izslēdz. Tiesa tic liecinieku liecībām, izdarīt pretējus secinājumus nav pamata.

Valdītāja stāvoklis ir paralēls īpašnieka statusam, jo valdītājam ir īpašnieka griba; tādējādi arī valdījuma prasība ir paralēla īpašnieka prasībai. Un, proti: valdītājam ir tiesība uz patstāvīgu valdījuma aizsardzību un atņemta valdījuma atjaunošanu (turpat, 26. lpp.).

Šīs prasījuma tiesības ir saistītas ar katru valdījumu neatkarīgi no tā, vai valdītājs ir tiesīgs vai prettiesīgs, labticīgs vai ļaunticīgs un bez tam arī neatkarīgi no īpašuma tiesības (turpat).

Nav pamata uzskatīt, ka prasītāja ieguvusi valdījumu no atbildētāja prettiesīgi. Katrā gadījumā, neapšaubāmi, ka prasītājas valdījums pār gleznām ir ilgstošs un labticīgs, pretējus secinājumus uz iegūto pierādījumu pamata izdarīt nevar.

Lietas valdījumu, kas atņemts ar varu vai valdītāju izstumjot, tiesa nekavējoties atjauno, tiklīdz cietušais pierāda, ka viņam tāds valdījums bijis un viņš no tā izstumts (Civillikuma 921. pants), neatkarīgi no tā, vai vardarbīgs atņēmējs būtu īpašnieks (921., 923.p.) vai arī pats valdītājs būtu prettiesīgs (922.p.) (turpat, 27. lpp.).

Valdījuma tiesīgums noteikti nav apstrīdēts. Prasību ceļot, prasītāja noteikti norāda, ka neatzīst kādu citu par gleznu īpašnieku, kā vien sevi, norādot uz tiesībām, ko pārņēmusi no mātes uz gleznu "Mātes portrets".

Tas, ka glezna (gleznas) nav norādītas tiesas spriedumā, ar kuru konstatēts mantojuma pieņemšanas fakts, vērtējams kā tāds, ka norādīts tikai nekustams īpašums, kuram īpašuma tiesību pāreja citādi nav iespējama. Uz kustamu mantu, tai skaitā gleznām, likums noteikti nenoteic to uzskaiti, pietiek, ja nav strīda, ka tās mantinieks ir pieņēmis un valda pār tām. Kā tas ir konkrētajā gadījumā. Nav nekāda pamata uzskatīt, ka pēc mātes nāves atbildētājs būtu vēlējies pieņemt prasībā norādītās gleznu vai gleznas.

Saskaņā ar Civillikuma 876. pantu, prasītāja ir pierādījusi prasījuma tiesības un to, ka valdījums pastāvējis, jo ķermeniskas lietas – gleznas, faktiski atradušās viņas pilnīgā varā un viņa pie tam izrādījusi gribu rīkoties ar tām līdzīgi kā īpašnieks.

Ja kāda varā lieta jau atrodas, tad viņš iegūst valdījumu vienkārši ar gribu to valdīt kā savu (turpat, 28. lpp.) (Civillikuma 886. pants).

Valdījums atņemts slepeni, valdītājam promesot, prasība celta likumā noteiktā termiņā (Civillikuma 925., 926. pants).

Turklāt, ieilgums kustamas lietas iegūšanai noteikts viens gads (Civillikuma 1023. p.).

Valdījums nav tiesības, bet faktiska vara.

Katrs reiz iegūts lietas valdījums turpinās tik ilgi, kamēr pastāv fiziska vara pār lietu un griba to paturēt kā savu. Fiziskas varas trūkuma dēļ kustamu lietu valdījums izbeidzies, jo lietas savā varā ņēmis atbildētājs, slepeni. No valdījuma izriet tiesība uz atņemta valdījuma atjaunošanu. Katrs valdījums uzskatāms par tiesīgu un labticīgu, iekams nav pierādīts pretējais. Tiesā jāpierāda vienīgi valdījuma fakts, kas ļoti viegli pierādāms, nevis tiesības uz to. Likums uzskata valdījumu vienkārši par faktisku varu, bet nesaista to ar tiesībām uz valdījumu. [..] jākonstatē pats valdījums vai valdījuma atņemšanas fakts, t.i., vai prasītājs tiešām lietu valdījis, vai viņš valdījumā ticis traucēts, vai tas viņam ticis atņemts. Miertiesnesis valdījumu atjauno, nemaz neapsvērdams jautājumu par valdītāja tiesībām uz valdījumu. (Verners Vītiņš, Vispārējs tiesību pārskats, otrais izdevums, Valda Birkava komentāri, Verdikts, 1993, 108.-110. lpp.).

Faktiskais un tiesiskais pamats norāda uz to, ka prasība ir pierādīta, pamatota un jāapmierina pilnīgi.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 33., 34., 36., 39., 40., 41. pantu, tiesas izdevumi, kas pierādīti ar maksājuma dokumentiem, piedzenami no atbildētāja prasītājas labā.

Noraidot prasību, atbildētājam tiesāšanās izdevumi nav atlīdzināmi (Civilprocesa likuma 41. pantā).

Rezolutīvā daļa

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt pilnīgi /pers. A/ prasību pret /pers. B/ par atņemta valdījuma atjaunošanu.

Atjaunot /pers. A/, personas kods /personas kods/, atņemto valdījumu, uzliekot par pienākumu /pers. B/, personas kods /personas kods/, atdot /pers. A/ trīs gleznas – "Mātes portrets", "Kaspars" un "Viršu medus".

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesāšanās izdevumus EUR 88,65 (astoņdesmit astoņi eiro 65 eiro centi).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu Latvijas Republikai ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 24,22 (divdesmit četri eiro 22 eiro centi).

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā no 2015. gada 8. decembra, kad būs sastādīts pilns sprieduma teksts, Rīgas apgabaltiesai, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā.

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas tiesnese M.Griķe